

ÖĞRETMENLERİN YALNIZLIK SEVİYELERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE BELİRLENMESİ

DETERMINING TEACHERS' LOLENCE LEVELS ACCORDING TO DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Tuba ŞENGÖR¹, Yılmaz ÇELİKSOY², Yasin YEŞİLYURT³

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

14.03.2022

Kabul Tarihi

01.04.2022

Anahtar Kelimeler

Öğretmen, Eğitim,
Yalnızlık

Özet

Tarih boyunca insanlar gruplar halinde yaşamışlardır. Hedeflerine ulaşmak için birlikte çalışmaya devam etmişlerdir. İnsanın özünde yalnız olduğu halde yalnız yaşayamayacağını da gösterir. Bir arada olmak, kişinin fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra manevi ihtiyaçlarını da karşılamaktır. Bireyin sosyal ve iş hayatındaki üretkenliği, birçok yönden ihtiyaçlarını karşılamaya ve desteklemeye bağlıdır. Birlikte yaşamak sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaktan ibaret değildir. Aynı zamanda kişinin manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Kimse yalnız kalmak veya yalnız yaşamak istemez. Katılımcıların yalnızlık seviyelerini değerlendirmek için bu çalışmada Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen UCLA Yalnızlık ölçeği kullanılmıştır. Bu konunun öneminden yola çıkarak İstanbul'un Pendik ve Maltepe ilçelerinde görev yapan 129 öğretmenle yapılan anket sonucunda öğretmenlerin yalnızlık seviyeleriyle demografik bilgileri arasında ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Article Info

Received

14.03.2022

Accepted

01.04.2022

Keywords

Teacher,
Education,
Loneliness

Abstract

Throughout history, people have lived in groups. They continued to work together to achieve their goals. It also shows that a person cannot live alone even though he is alone in his essence. Being together is meeting one's spiritual needs as well as physical needs. The productivity of the individual in social and business life depends on meeting and supporting his needs in many ways. Living together is not just about meeting their physical needs. At the same time, it is aimed at meeting the spiritual needs of the person. Nobody wants to be alone or live alone. The UCLA Loneliness scale developed by Russel, Peplau, and Ferguson (1978) was used in this study to evaluate the loneliness levels of the participants. Based on the importance of this issue, as a result of the survey conducted with 129 teachers working in Pendik and Maltepe districts of Istanbul, it was concluded that there is no relationship between the loneliness levels of the teachers and their demographic information.

1. GİRİŞ

Her işin kendine özgü çalışma koşulları vardır. Bu koşulların kişilerin beklentilerini karşılamaması, çalışanların stresli ve verimsiz olmalarına, kendilerini yalnız hissetmelerine ve kendilerini bulundukları örgütün bir parçası olarak görmemelerine neden olabilir. İş yerinde

¹ Tepebaşı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Eskişehir, e-mail: tubasengor@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7471-2578 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

² Toki Maltepe İlkokulu, İstanbul, e-mail: y_celiksoy@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2387-4574

³ Toki Maltepe İlkokulu, İstanbul, e-mail: yasinysesilyurt7@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0884-7559

kendini yalnız hissetmeyen ve kendini bir organizasyonun parçası hisseden öğretmenlerin daha verimli ve sağlıklı çalışabilecekleri kabul edilmektedir. Kişisel ilişkilerin beklendiği gibi uygulanmasının en önemli unsurlarından biri olan güven, çalışanlar arasında iş birliğinin sağlanması, hiyerarşilerin ortadan kaldırılması, iletişim kanallarının açık tutulması, takım ruhunun geliştirilmesi, çalışma yöntemlerinin yeniden tasarlanması, performans iyileştirmeye odaklanması ile sağlanır. Çalışanların yönetimine, amirlerine ve çalışma arkadaşlarına güvendiği bir ortamda yalnızlık duygusunun daha az yaşanacağı ve eğitimin daha işlevsel olacağı söylenebilir.

1.1. Yalnızlık Kavramı

Bireylerin etkileşimlerindeki yetersiz ve tatmin edici olmayan sosyal deneyimler, hayatlarını değişen derecelerde etkileyebilir. Bu durum kişilerin kendilerini toplumdan soyutlamasına ve yalnız hissetmelerine neden olabilir (Buluş, 1997). Başka bir deyişle, insanlar bazen hızla gelişen toplumlara ve toplumsal değerlere, teknolojik değişimlere ve bu değişimlerden kaynaklanan değişimlere uyum sağlamaya çalışmanın bedelini öderler (Körler, 2011).

Literatüre baktığımızda yalnızlık üzerine pek çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Peplau ve Perman (1982), yalnızlık üzerine yapılan birçok çalışmanın nedenini konunun yaygınlığına bağlamaktadır. Onlara göre yalnızlığın yaygınlığı, yaşam üzerindeki olumsuz etkisi, ilginç doğası, arkadaşlık ve ilişkilere yönelik yeni görüşler, sosyal bilimlere yönelik yeni görüşlerden kaynaklanmaktadır (Perlman ve Peplau, 1982).

1.2. Öğretmenlerin İş Yerinde Yalnızlığı

Öğretmen, öğretme ve öğrenme rolünü oynayan kişidir. Öğretmen görevlerinin ve eylemlerinin tasarımı, öğretme ve öğrenme kararlarıyla ilgilidir. Özellikle öğretmenler; kendilerini öğretme ve öğrenme sürecini planlama, organize etme, uygulama ve denetleme konusunda yetkin ve sorumlu görürler. Özünde karar verici olarak öğretmen; öğrenme sürecini planlayan, etkinleştiren ve değerlendiren kişidir. Güç kavramı, Başkalarının davranışlarını etkileme ve denetleme yeterliliği ile açıklanacak olursa Öğretmenin güç kaynakları; örgütsel konumu, uzmanlığı ve kişisel özellikleridir (Uluğ, 1999).

Öğretmenliği diğer mesleklerden ayıran en önemli şey, öğretmenin başarısını veya kalitesini, kişisel yaşamını, tutumunu, davranışını ve rol model olmasını etkileyen bireysel bir meslek olmasıdır; öğretmenler örnek iyi öğretmenler olabilirler (Ataünal, 2003).

Başaran (1996), böyle bir öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisinin derinliğine odaklanarak, etkili bir öğretmenin gerektiğinde öğrencinin gözünde veliden ve diğer tüm insanlardan üstün olabileceğini öne sürmüştür (Yılmaz, 2006). Bu konuda öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi, ancak işyerinde belirli koşulların yerine getirilmesi durumunda mümkündür. Bu koşullar sağlanmazsa öğretmenlerin stres ve kaygı düzeyleri artabilir.

Dussault ve ark., (1999) yaptıkları çalışmada, oldukça stresli bir iş ortamında çalışanların iş yerinde yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu açıklamışlardır. Öğretmenler de diğer bireyler gibi işlerinden keyif almak, deneyimlerini paylaşmak, iş doyumunu sağlamak ve meslektaşları ile yakın sosyal ilişkiler kurmak isterler. Öğretmenlerin iş veriminin yüksek olması öğrenciler, veliler, okuldaki diğer öğretmenler ve okul yönetimi ile olan ilişkilerine bağlıdır. Okulda kendilerini bir sosyal ağın parçası olarak görmeyen öğretmenler, işte kaçınılmaz olarak yalnızlık yaşayacaklardır.

Öğretmenler, okuldan sosyal dışlanma hissediyorlarsa veya grup içinde yakın bir bağ ve karşılıklı sevgi olduğuna inanmıyorlarsa, bu yakın ilişkileri başka alanlarda ararlar (Özdayı, 1990).

1.4. Araştırmanın Önemi

Modern dünyanın getirdiği iletişim sorunlarından biri olan yalnızlık ve yabancılaşmanın en etkili çözümlerinden biri sağlıklı iletişim kurmaktır. İnsanları günlük hayatta bir araya getiren en önemli unsur, karşıdaki insanı anlama arzusudur. Empati üzerine kurulu ilişkiler kalıcı ilişkilerdir. Kişiye değerli olduğunu hissettirir. Çalışmada öğretmenlerin yalnızlık düzeyleriyle demografik özellikleri arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Literatürde öğretmenlerin yalnızlık düzeyleriyle alakalı yeteri kadar çalışma olmaması araştırmayı önemli kılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin demografik özellikleriyle yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin tespiti esas amaç edinilmiştir.

1.6. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin yalnızlık düzeyleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.7. Alt Problemler

1. Yalnızlık cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
2. Yalnızlık yaşa göre farklılık gösterir mi?
3. Yalnızlık mesleki kıdeme göre farklılık gösterir mi?
4. Yalnızlık öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırma metodolojisi, tarama modeli yöntemidir. Tarama modeli, belirli grup özelliklerini belirlemek için veri toplamayı amaçlayan bir çalışmadır (Büyüköztürk, 2012). Karasar'a (2014) göre tarama modelleri, geçmişte ya da mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir. Araştırılan bir olay, kişi veya nesnenin bağlamı ve doğası anlatılmaya çalışılır. Tanısal model, olayların nedenleri üzerinde durmak yerine, koşullar, özellikleri ve aralarındaki ilişki arasında bir ilişki bulmaya çalışır.

Bu çalışmada, İstanbul ilinde Maltepe ve Pendik ilçelerinde ilkokullarda okullarında görev yapan öğretmenlerden geri bildirim almak amacıyla Russel ve ark. (1978) tarafından geliştirilen UCLA Yalnızlık ölçeği kullanılmıştır

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Pendik ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 129 öğretmen yer almıştır. Tablo 1'de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek	f	%
	f	f	f	%
	90	39	129	100

Tablo 1 incelendiğinde 90 kadın katılımcı, 39 erkek katılımcı olmak üzere toplam 129 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

UCLA Yalnızlık Envanteri: Katılımcıların yalnızlık seviyelerini değerlendirmek için bu çalışmada Russel ve ark. (1978) tarafından geliştirilen UCLA Yalnızlık ölçeği kullanılmıştır. Demir tarafından oluşturulan ölçeğin geçerliliği, 10'u düz, 10'u ters yönde olmak üzere kodlanarak toplamda 20 maddesi vardır. Ölçeği dolduran katılımcılardan, katılımcıların ölçek maddelerinde yer alan durumları ne kadar sıklıkla yaşadıklarını dörtlü likert tipi ölçek yoluyla ifade etmeleri beklenmektedir. Ölçeğin şu biçimde puanlaması özetlenebilir: pozitif ifadeleri içine alan ölçek maddelerine "hiç yaşamam" 4, "nadiren yaşarım" 3, "bazen yaşarım" 2, "sık sık yaşarım", 1 puan biçiminde puanlandırılırken; negatif ifadeleri içine alan ölçek maddelerine, "hiç yaşamam" 1, "nadiren yaşarım" 2, "bazen yaşarım" 3, "sık sık yaşarım" 4 puan verilmek üzere tersten puanlandırılmaktadır. Bir katılımcının UCLA Yalnızlık ölçeğinden toplamda alabileceği en düşük puan 20; en yüksek puan ise 80 puandır. Bu ölçekten elde edilen yüksek puan bireyin hissettiği yalnızlık duygusunun seviyesinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri katılımcılara Google Form üzerinden ulaştırılarak doldurulması istenmiştir.

2.5. Veri Analizi

Veriler, T-testi ve Anova testi kullanılarak SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Yalnızlığın cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Yalnızlığın Cinsiyet Açısından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Yalnızlık	Kadın	90	2,05	,754	-,798	,674
	Erkek	39	2,17	,804		

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Yalnızlığın yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Yalnızlığın Yaş Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Yalnızlık	20-30	35	2,18	,871	,650	,584
	31-40	51	2,04	,628		
	41-50	33	2,01	,860		
	51-60	10	2,32	,756		

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanı yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Yalnızlığın mesleki kıdeme göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Yalnızlığın Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Yalnızlık	0-5 yıl	60	2,15	,871	,345	,709
	6-10 yıl	47	2,05	,693		
	11-15 yıl	22	2,01	,625		

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanının mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Yalnızlığın öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Yalnızlığın Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Yalnızlık	Lisans	116	2,09	,774	,207	,655
	Yüksek Lisans	13	2,05	,740		

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanı öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yalnızlık, özellikle çalışma hayatını etkileyen, kişinin diğer insanlara yabancılaştığı veya yabancılaştığı, sosyal çevresinde yakın ve güvenli bir ilişkiden yoksun kaldığı istenmeyen bir

ruh halidir. Bunun nedeni, yalnızlığın doğal olarak kişiler arası bir duygu olması ve çalışanın kişilerarası ilişkilerinin kalitesinin, çalışanların işyerini nasıl algıladıkları ve iş yeri ile nasıl ilişki kurdukları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmasıdır. Yalnızlığın olduğu yerde başka bir şey hakkında konuşmak zordur. Yalnızlık, güvensizlik, verimsizlik, konsantrasyon eksikliği anlamına gelir. Bu durum, insanların çok fazla zaman geçirdiği iş yerlerinde kendini gösterir.

Çalışma hayatında yaşanan yalnızlık, genel yalnızlığın aksine ancak iş ortamında etkili olabilir. Diğer bir deyişle, günlük yaşamda oldukça tatmin edici ve sağlıklı bir ilişkiye sahip olan ve yalnızlık duygusu yaşamayan bir kişi, iş ortamında sosyal ilişkiler kurmakta, sosyal ve örgütsel destek almakta güçlük çekebilir. Bu durum kişinin çalışma hayatında yalnızlık ve izolasyon duyguları yaşamasına neden olabilir. Birçok faktör insanların iş yerinde yalnız kalmasına neden olabilir. Ancak iş yerinde yalnız bırakılmalarının bir nedeni de örgütsel destekleri olarak düşünülebilir.

Çalışmada öğretmenlerin yalnızlık seviyelerinin tespiti için 129 öğretmenle anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan anket uygulaması neticesinde;

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Yılmaz ve Aslan' da (2013) öğretmenlerin okullarda hissettikleri yalnızlık duygusunun cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği ancak bekârların kendilerini sosyal arkadaşlık boyutunda evli öğretmenlere göre işyerinde daha fazla yalnız hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Karakurt (2012) cinsiyet değişkenine göre, işyerinde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Medeni durum değişkenine göre, bekâr öğretmenlerin işyerinde yaşadıkları yalnızlık düzeylerinin evli öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanı yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanının mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık puanı öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Yapılan çalışmanın aksine Yılmaz ve Altınok'da (2009) öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık algılarında farklılaşma bulunmuştur.

4.1. Öneriler

Yüzyıllardır insanlar bir arada yaşamışlar ve her zaman çeşitli amaçlar için iş bölümü yapmışlardır. Yalnızlık kavramı hem sosyal yaşamda hem de mesleki anlamda bireyleri zorlayan bir kavramdır.

Yapılan çalışma öğretmenlerin yalnızlık düzeylerine ilişkin bir çalışmadır. İleriki çalışmalarda öğretmen yalnızlığının okul başarısı üzerindeki etkisinin tespiti için değişken arttırılabilir.

Yapılan çalışmada öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. İleriki çalışmalarda örneklem grubuna yöneticiler ve öğrenciler de dahil edilebilir.

KAYNAKÇA

- Ataünal, A (2003). *Niçin Ve Nasıl Bir Öğretmen?* Ankara: M.E. Vakfı Yayınları.
- Başaran, İ. (1996). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Buluş, M. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 82-90.
- Büyüköztürk Ş., (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Dussault, C., R. Courtois, J.-P. Ouellet, and J. Huot. (2001). Influence Of Satellite Geometry And Differential Correction On GPS Location Accuracy. *Wildlife Society Bulletin* 29:171-179.
- Karakurt, A. (2012). *Öğretmenlerin İş Yerinde Yalnızlık Düzeyinin Örgütsel Destek Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Karasar, N., (2014). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel yayıncılık
- Körler, Y. (2011). *İlköğretimde İkinci Kademe Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Yalnızlık Düzeyleri Ve Yalnızlık İle Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkiler*. (yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdayı, (1990), *Resmi Ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmini Ve İş Streslerinin Karşılaştırmalı Analizi*, (Doktora tezi) İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İstanbul.
- Perlman, D. ve Peplau, L. A. (1982). *Theoretical approaches to loneliness. Loneliness: a sourcebook of current theory, Research and Therapy*. In L. A. Peplau and D. Perlman (Eds), p. 123-134. New York: Wiley.
- Russell, G. (1978). The Father Role And Its Relation To Masculinity, Femininity And Androgyny. *Child Development*, 49, 1174-1181.
- Uluğ, F.(1999), *İlköğretimde Teknoloji Eğitimi Ve Öğretmen Yetiştirme*. IV. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri.(1) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 359-374
- Yılmaz, A. (2006) *İlköğretim Okullarında Etkililik Sağlanması İçin Öğretmenlerin Ailelerinden Beklentileri Sakarya İli Örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, E. ve Altınok, V. (2009). Okul Yöneticilerinin Yalnızlık Ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (59), 451-469.
- Yılmaz, E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin İş Yerindeki Yalnızlıkları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 2013, 59-69.